

άμπακος

Πέμπτη, 21 Ιουνίου 2012

10:43 μμ

Σημασία:

- ή άμπακας
- Ο αρχ. αβαξ
 1. πινακίδα υπολογισμών που χρησιμοποιείται για την καταμέτρηση των ψήφων, Αριστοτέλης. Αθηναίων Πολιτεία.69.1.^[1]
 2. Ταβλά για ζάρια, Caryst.3.
 3. πλευρική σανίδα, μπουφές, Ammon.Diff.1.
 4. **σανίδα σερβιρίσματος, πιάτο**, αλλά και το ίδιο το πιάτο με το φαγητό μαζί.
II. in Lat. abacus, κορυφή κιονόκρανου, Vitr.3.5.5.
H. G. Liddell, R. Scott, A Greek-English Lexicon

Ο ΑΒΑΚΑΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΕ ΚΑΛΑ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΠΙΑΤΟ ΓΙΑ ΚΡΕΑΤΑ ΣΤΗ ΣΧΑΡΑ

2. πλάκα στο επάνω μέρος του τοίχου.

III. Βλ.. άβακες.

- ο αρχαίος άβαξ με πολλές σημασίες

Άβαξ: (Αρχαιολ.) Στην αρχιτεκτονική άβαξ καλείται η πλάκα μεταξύ του κιονόκρανου και του επιστυλίου. Αυτός ο άβαξ διαφέρει κατά το μέγεθος και το σχήμα στους ρυθμούς διαφόρων εποχών και εθνών. Αυτός ο άβαξ ήταν το κιονόκρανο της πρωτόγονης αρχιτεκτονικής. Αργότερα πήρε τη μορφή του απ' αυτόν το κιονόκρανο το οποίο έδωσε απλώς διακοσμητική θέση στον άβακα.

Στην αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική διακρίνονται οι άβακες σε: υποκιονίους και επικιονοκρανίους, υποτριγλυφίους και υπογεισίους.

Ιωνικό

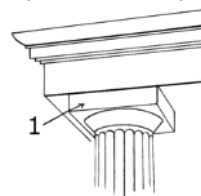

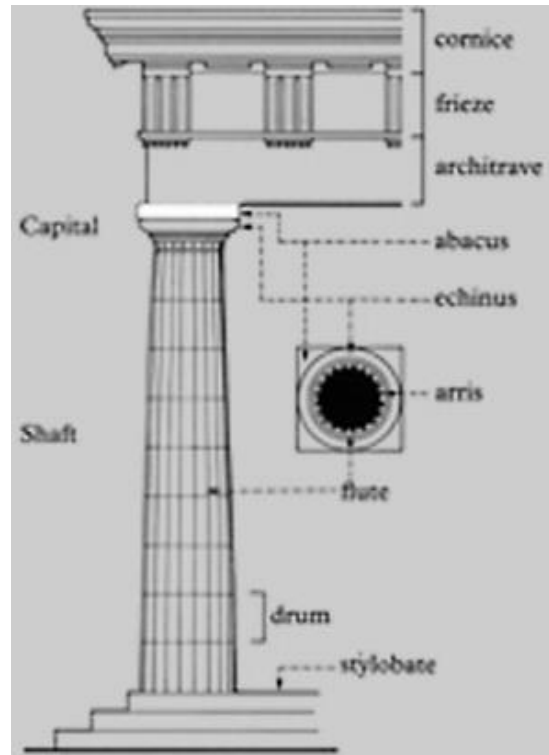
Δωρικό

Κορινθιακό

άβακες κιονόκρανων

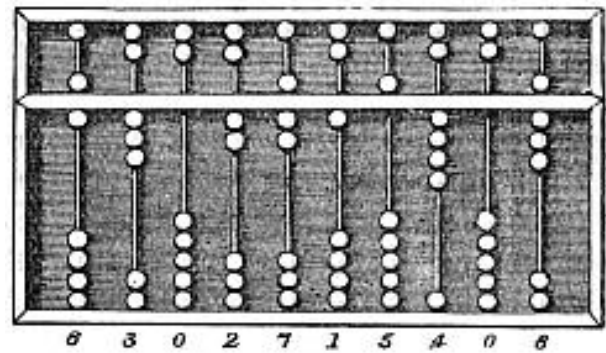

Άβαξ ή αβάκιο: (Μαθημ.) Ήταν λογιστική μηχανή ετρουσκικής προέλευσης που χρησιμοποιούνταν από τους Ρωμαίους σε όλους τους αριθμητικούς υπολογισμούς τους. Τέτοιο είδος λογιστικού άβακα βρέθηκε στην Ελευσίνα. Είναι μαρμάρινος και έχει αυλάκια και διάφορα άλλα σημεία που ευκολύνουν την εκτέλεση αριθμητικών πράξεων με ψηφία.

Η χρήση του άβακα ήταν αρκετά διαδεδομένη κατά την αρχαιότητα. Αρχικά ήταν πλάκα ξύλινη ή λίθινη ή μεταλλική πάνω στην οποία έγραφαν αριθμούς. Παλαιότερο είδος άβακα ήταν σανίδα με στεφάνη γεμάτη άμμο ή στάχτη πάνω στην οποία χάραζαν αριθμητικά σημεία ή γράμματα. Χρήση του άβακα έκαναν οι Έλληνες, οι Ρωμαίοι, οι Γερμανοί και οι Γάλλοι.

Ο **άβαξ** χρησιμοποιείται στις μέρες μας στα νηπιαγωγεία για τη διδασκαλία των πρώτων γνώσεων της αριθμητικής. Είναι δε πολύ διαδεδομένος στην Ινδία και στην Κίνα.

Κινεζικό αβάκιο

Αριθμητήριο

* **Άβαξ** καλούνταν η πλάκα πάνω στην οποία απέθεταν αγγεία προς θυσία ή και προς επίδειξη, επίσης και το τραπέζι πάνω στο οποίο τα έβαζαν.

* **Άβαξ** καλούνταν το σκεύος μέσα στο οποίο μαγείρευαν ή ζύμωναν τον άρτο. Σήμερα τον άβακα τον λεμέ άμπακο ή άμπακα ή

απλώς σανίδες.

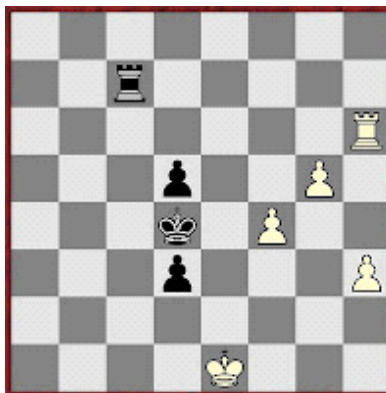
Η χρήση της λέξης περιορίζεται σε ειδικές φράσεις πρβλ. το μεσαιωνικό κυπριακό τραγούδι της Αροδαφνούσας:

« Ίντα με θέλ' η ρήαινα τζ' ίνταν το μήνυμάν της;
Αν ένι για το ζύμωμαν να πάρω τες **σανίδες**
τζ' αν εν για το μαείρεμαν να πάρω τες κουτάλες
ειδέ τζ' αν ένι για χορόν, να πκιάσω τα μαντήλια».

στρογγυλή σανίδα για το ζύμμα

* **Άβαξ** ήταν ξύλινη σανίδα από ελεφαντόδοντο πάνω στην οποία έπαιζαν πεσσούς ή κύβους. Εφευρέτης αυτού ήταν κατά την παράδοση ο Παλαμήδης και γι' αυτό καλείται "Παλαμήδειον αβάκιον".

η σκακιερα ειναι ι διάδοχος του παλαιού άβακα

Αβάκιο ονόμαζαν οι βυζαντινοί τον στόχο όπως μας περιγράφει ο Κ.Σαράφης Προφανώς έκαναν χρήση του συνήθους στρογγυλού δίσκου για το ζύμμα.

*Οί επί της ακτής Ιστάμενοι υπό τήν οδγιάν των προγυμναστών — Γυμνασιαρχών — άνδρες ήκόντιζον και έτόξευον εναντίον στόχου πλωτού, ό όποιος παρήρχετο ρυμουλκούμενος μετά ταχυτητος προϊούσης... ήν δ' εκείνος δίσκος τις ξύλινος—το **άβάκιον**—έφ'οϋ ή της σχετικής επιτυχίας έκτίμησις ώρίζετο δια κύκλων συγκεντρικών, έχων διάμετρον ολικήν 3 Vi 'Ever, ποδών (1.2m) και τεθειμένος επί υψηλής ράβδου εντός άκατίου, άφιστάμενος δέ μεταβλητώς 5 — 11 Έλλην. όργυιάς, δε έχρησιμοποιεΐτο υπό τών 'Ρικταριστών, ^{9290.167}[202]*

<http://www.hellenicpantheon.gr/Lex-Ab.htm>

Εγκυκλοπαιδικά

Ο αβαξ είναι δίσκος. Ο αριθμητικός **άβαξ** ως συσκευή, πηρε κατά συνεκδοχην (εκ του μέρους το όλον) το όνομα του.

Ετυμολογία:

Από το Ιταλικό abaco < abacus < Από το αρχ. ελλ. **άβαξ** = πιναξ πιθανόν να προέρχεται από το εβραϊκό **αμπάκ** = σκόνη ή άμμος.

Ο ΩΡΙΩΝ Ο ΘΗΒΑΙΟΣ: Αβαξ ο μη έχων βάσιν ^{9810.25}

Παλαιότατο είδος **άβακα** ήταν σανίδα με στεφάνη γεμάτη **άμμο** ή **στάχτη** πάνω στην οποία χάραζαν αριθμητικά σημεία ή γράμματα.

πρβλ. εβρ.ο Προφήτης **Αμπακ**-ούμ .

* Σημ.

Η ταπεινοτητα των προφητων είναι γνωστη. Ας θυμηθουμε και το της Νεκρωσμου Ακολουθίας : Εμνησθην του προφήτου βωντος "Εγω εμι γή και σποδός"* και το «χους ει και εις χουν απελευσει» .

Υψιστον δειγμα ταπεινώσεως ή και πενθους ηταν οι 3 βασικες ενεργειες

1. Διαρηγγυεις τα ιματια σου (ΠΔ passim)

2. ενδύεσαι σακκον (χοντρο τριχίνο ρουχο) Εσθήρ 41
3. κατασπας σποδον επι την κεφαλην σου Β. Σαμουηλ 13:19

*) Γενεση 18:27

Η ερμηνεία που διαβάσα στο SCIENCE ILLUSTRATED ΤΕΥΧ. 76 του 2012 σελ. 79 και λέει:

Άμπακος λέξη που συναντάμε στις λαϊκές εκφράσεις «έφαγε/ήπια τον άμπακο» με τη σημασία της υπερβολής: έφαγε/ήπια υπερβολικά.

Ο άμπακος ή άμπακος μπήκε στη νεοελληνική γλώσσα ως δάνειο από τη λατινική και την ιταλική. Abacus στα λατινικά ήταν το αριθμολόγιο και abacco στα ιταλικά αποκαλούσαν παλιότερα το βιβλίο της αριθμητικής. Ωστόσο, οι λέξεις είναι αντιδάνειο από την αρχαία ελληνική, από τη λέξη άβαξ, που ήταν μια σανίδα ή μια πλάκα από πηλό στρωμένη με άμμο όπου σχεδίαζαν με το χέρι ή κάποιο αιχμηρό αντικείμενο μαθηματικούς τύπους και γεωμετρικά σχήματα. Σήμερα ακόμη ο άβακας είναι εκείνη η γνωστή από τα παιδικά μας χρόνια πλάκα με τις χάντρες [α] περασμένες σε χορδές όπου πρωτομαθαίνουμε να μετράμε και να προσθαφαιρούμε. Η λαϊκή έκφραση, που αρχικά εμφανίστηκε με τη διατύπωση «ξέρει τον άμπακο»[β], σήμαινε έχει παρά πολλές γνώσεις ξέρει και μαθηματικά! Στη συνέχεια ο άμπακος απέκτησε τη σημασία της υπερβολής γενικά[γ].

ΣΧΟΛΙΑ:

[α] οι χάντρες ήταν μικρά βότσαλα. Calculus υποκοριστικό του calx < ελλ. Χάλιξ > ΝΕ χαλίκι δημιούργησε σωρεία λέξεων σε όλες τις λατινογενείς γλώσσες. Από τις χάντρες αυτές του άβακα βγήκε το calculus, calculation, calculator κλπ.

Το σχολικό παιδικό αριθμητήριο ονομάστηκε άβαξ από το τριγενές και δικατάληκτο επίθετο αβακής που σημαίνει **παιδαριώδες**, αλλά και άφωνο, και αθώο. (Σαφώς)

[β] δεν απαιτεί και τόσο βαθειά γνώση των μαθηματικών.

[γ] Ο άμπακος απαντά μόνον στην υπερβολή του φαγητού και κατ επέκταση του πότου αλλά ως εκεί. Έχει ακούσει κανείς «κουράστηκα τον άμπακο» ή «πλήρωσα τον άμπακο» ;

Φράσεις όπου τρώω ένα μαγειρικό σκεύος απαντώνται στα έφαγα το **καταπέτασμα** (τραπεζομάντηλο) και τον **περίδρομο** (την άκρη τον περίγυρο του πιάτου) επομένως γιατί όχι και τον άβακα (ξύλινο πιάτο σερβιρίσματος)

Ξενόγλωσσα

Catalan: àbac
English: abacus
French: abaque
Galician: ábaco
German: Abakus
Italian: **abaco**
Portuguese: ábaco
Romanian: abac
Russian: абáк (abák) m
Spanish: ábaco

Φράσεις

έφαγε τον άμπακο η τον άμπακα

Η έννοια είναι έφαγε παρά πολύ. Δηλαδή έφαγε όλο το φαγητό και μετά έφαγε τον ίδιο το σκεύος περιείχε πάνω του το φαγητό. Υπερβολή που όμως θυμίζει τον άνθρωπο που καθαρίζει προσεκτικά το σκεύος για να μην χάσει το παραμικρό ίχνος φαγητού.

Υπάρχουν πολλές ανάλογες φράσεις που εξετάζονται σε κατ'ιδίαν λήμματα

έφαγε τον [περίδρομο](#)

έφαγε το [καταπέτασμα](#)

έφαγε τον [αγλέουρα](#)

Ας μην ξεχνάμε πως το «έφαγα» λέγεται και με την έννοια κατανάλωσα ή εφθειρα

Πχ. Έφαγα όλα μου τα λεφτά στα ψώνια, έφαγα τα παπούτσια μου να ψάχνω,

Έφαγα τον κόσμο, έφαγα τα καλύτερα μου χρόνια στα θρανία, κα.

Με την λέξη πιάτο (ή τον άβακα) εννοούμε κατά συνεκδοχή το περιεχόμενο, δηλαδή το φαγητό του πιάτου.

Πχ. Λέμε ως πρώτο πιάτο θα πάρω μακαρόνια αλλά καρμπονάρα, το κυρίως πιάτο να είναι ψητό μοςχαράκι .

Χωρίς υπερβολές, μπορούμε να υποθέσουμε πως «έφαγε τον άμπακο » σημαίνει «έφαγε το φαγητό που περιείχε ο άμπακος» .

Συνεκδοχές όπου ο περιέκτης δηλώνει το περιεχόμενο είναι συχνές :

Να πιούμε ένα ποτήρι [ενν. κρασί] (πίνουμε το κρασί και όχι το ποτήρι).

Ξόδεψα ένα κάρο [ενν. Λεφτα](τα λεφτά ξοδέψαμε και όχι το κάρο)

Μάζεψε τα μπαούλα σου (εννοείται τα ατομικά σου είδη, αυτά που μπαίνουν μέσα στα μπαούλα σου)

Αντίθετες φράσεις (λίγη ποσότητα) είναι : «να φάμε μια μπουκιά φαί » , «να βάλουμε κάτι στο στόμα μας», «να τσιμπήσουμε κάτι», «Λίγα ψίχουλα αγάπης σου γυρεύω» μτφ. , « Του 'δωσε κάτι ψίχουλα από τα κέρδη, ίσα ίσα για να τον ξεγελάσει» .

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1]

λαβόντες οί ύπηρέται τόν άμφορέα τόν κύριον, έξερῶσι ἐπὶ **ἄβακα** τρυπήματα ἔχοντα ὅσαιπερ εἰσὶν αἱ ψῆφοι, ἴν' αὗται φανεραὶ προκείμεναι καὶ εὐαρίθμητοι ᾧσιν, καὶ τὰ τρυπητὰ καὶ τὰ πλήρη δῆλα τοῖς ἀντιδίκοις. οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ψῆφους εἰληχότες διαριθμοῦσιν αὐτὰς ἐπὶ τοῦ **ἄβακος**, χωρὶς μὲν τὰς πλήρεις, χωρὶς δὲ τὰς τετρυπημένας. καὶ ἀναγορεύει ὁ κήρυξ τὸν ἀριθμὸν τῶν ψῆφων, τοῦ μὲν διώκοντος τὰς τετρυπημένας, τοῦ δὲ φεύγοντος τὰς πλήρεις: ὁποτέρῳ δ' ἂν πλείων γένηται, οὗτος νικᾷ, ἂν δὲ ἴσαι, ὁ φεύγων.

Copyright© 2014 by Aris Stougiannidis